

Естетична функція порівнянь в поезії А. Малишка

Робота виконана на кафедрі української літератури ВДУ ім. Лесі Українки

У статті простежуються ідейно-естетичні функції засобу порівняння як одного з характерних тропів поезії А. Малишка. Проаналізовано структурні особливості порівнянь, їхня роль у відтворенні образно-емоційного світу поезії. Схарактеризовано вагомість порівняння у створенні ліризму в поезії А. Малишка, пластики й динамічності образів.

Ключові слова: художні тропи, порівняння, фольклоризм, естетичний критерій, ідіостиль.

Художні тропи, стилістичні фігури, фонетичні засоби підпорядковані увиразненню ідейно-художнього задуму твору, його естетичного феномену. Невипадково з-поміж інших засобів до найдавніших форм образного слововжитку дослідники відносять порівняння й епітет [7, 241]. Відповідно зрозумілою є вага традиційного в цих тропях, тим паче, коли йде мова про поезію А. Малишка, насажену народнопісенними образами, темами, мотивами. Як писав свого часу М. Рильський, “Повів народної творчості невідступно супроводить поезію Малишка” [4, 5].

Переважно в тематичному аналізі довоєнної творчості А. Малишка насамперед віддавалася данина його героїчно-патетичним творам (“Бронепоїзд”, “Заспів про Боженка”, “Опанас Біда” та ін.), та все ж “найбільш естетично вартісними в довоєнному доробку поета лишилися яскравометафоричні зблиски інтимної й пейзажної лірики (“За поля, за переліг” та ін.)” [6, 87]. Під час війни А. Малишко виступає як поет і публіцист, видає 7 збірок поезій (“До бою вставайте”, “Україно моя” та ін.), насажених водночас і трагічним, і оптимістичним світовідчуттям. Літературознавці наголошують, що найпродуктивніший етап у творчості поета припадає на середину 50-х років [6, 89]. Особливо це стосується пісенної лірики (“Знову цвітуть каштани”, “Пісня про Київ”, “Як на дальнім небосхилі”, “Пісня про рушник”, “Ми підем, де трави похилі”, “Вчителька” та ін.). З цього часу Малишкова лірика стає філософськи

заглибленою (передусім ця ознака є характерною для збірки “Полудень віку”). “Серпнева” душа поета збагнула баговимірність буття, усвідомила нерозривність поколінь.

Поезія А. Малишка – це органічний синтез “думки й почуття”, це “осягнення поліфонічної єдності світу та пречистої святості матері” [6, 95]. Естетична наснаженість художніх тропів його поезії допомагає простежити цей синтез, відтворити багатоголосся Всесвіту й людини.

Порівняння як засіб контекстуально-синонімічного увиразнення мови художнього тексту належить до найхарактерніших мовно-стилістичних засобів ідіостилю А. Малишка. У його поезії наявні різні види порівнянь.

Найчисельнішу групу складають прості сполучникові порівняння. Наприклад:

– за допомогою сполучника мов:

“поля лежали, мов картини затерті” [4, 407]; “повстанці, діди, пересохлі, мов деко...” [4, 392]; “...сни ті ввижаються чисті, Про літа, що, мов коні, промчали-протоптали...” [4, 371]; “земля, рожева, мов дитя, до уст моїх кладе долоні” [4, 470]; “І плід, мов серце яблунь молодих, у груди саду гупає ритмічно” [4, 360]; “І мисль ясна, мов плуг у полі, Важку б орала цілину...” [4, 223]; “Так же з книги, мов з криниці п’є...” [4, 217]; “...Сідають птахи, мов крилаті боги...” [4, 476]; “Людська сльоза, мов кров червона, Тече з рудої бороди” [4, 507] та ін.;

– за допомогою сполучника немов:

“Он лежать вони [яблука. – О.Я.] повні просині, Повні сонця, немов на святі...” [4, 389]; “твоя душа дубова, Немов людська, зі мною гомонить” [4, 361]; “Потрібен вірш, немов хліб-сіль, Щоб він аж гнувся у напрузі, Немов рясний зелений хміль...” [4, 348], “І рими стали нікудишні, немов болиголовий дур” [4, 348]; “Ти й сам Весь був настручений, немов орган Земних тяжінь тривоги і шукання...” [4, 450]; “Двадцятий вік гуде у штурмах, Де кожен день немов набій...” [4, 223]; “А сам біля неї, немов дитя...” [4, 208]; “Те слово йде, немов додому, Де вбогі негри, в Оклахому...” [4, 224]; “Не приймав ти підлості нітрохи, Прогримів, немов весняний грім...” [4, 541] та ін.;

– за допомогою сполучника ніби:

“І ставала земля пахучою, Ніби яблуко на орбіті...” [4, 389]; “Принесли перекопський грім, ніби атом, синам і внукам” [4, 412]; “Сиділа мати, ніби груша дика, У сивому цвітінні...” [4, 419]. Прості порівняння, утворені за допомогою сполучника ніби, не належать до активних образних конструкцій поезії А. Малишка.

– за допомогою сполучника наче:

“І розвихрені зорі, із багряними шлеями, Наче коні вогнисті, Летять поміж віття” [4, 412]; “Давні кохання, жіночі й дівочі, Тут, наче сироти, посивілі в безсмерті” [4, 399]; “а вона, в білім платті, ішла, наче пісня...” [4, 386]; “слово, наче мед” [4, 339]; “Впізнаю білоруську мову, Наче пісню поміж розмов...” [4, 213]; “По мостах їх [листи. – О.Я.] везли вагони, Наче білих і тихих птиць” [4, 213]; “І стоять полки, Наче плин ріки” [4, 507]; “А голота стоїть Наче вітер століть” [4, 507]; “...світ росте на однім стеблі, наче зерно в горісі” [4, 524]; “Радуюсь вам, молоді, тонкоброві, Наче з бронзи відлиті, дзвінки у розмові” [4, 541]; “зоря, наче синя синиця” [4, 177]; “Біла чайка майне, наче знак дорогої руки” [4, 176] та ін.;

– за допомогою сполучника неначе:

“Я іду одинокий, неначе в незвіданій Мексіці...” [4, 388]; “І ходили Насті і Любові У піснях, неначе по траві” [4, 239]; “Біля пшениці тебе посію, Неначе квітку блакитнозору, Моє кохання, мою надію” [4, 302]; “Пахне... рум'яним дитинством, неначе весною навроченим...” [4, 382]; “За синім морем з полуночі, Неначе в казці, – моряки, голодні вимучені очі...” [4, 222]; “Я себе подвою і потрою І на людським вічі без жалю Вам, неначе лицарям із Трої, Многострадне серце поділю” [4, 534] та ін.;

– за допомогою сполучника як:

“сміявсь і плакав, як дитина” [4, 239]; “Літо стоїть, як ласкавий батенько” [4, 424]; “...гуси потягли із півдня, Як срібні лози на струнких вітрах, З вологими валторнами у грудях, Вони кричали...” [4, 421]; “Зеленіє планета, Непідкуплена і непродана, Як і совість поета!” [4, 416]; “І дуща почорніє, як чорна толока...”

[4, 2416]; “...Йдуть сини до тебе, як вічна рота” [4, 410]; “небо сиве, як слово” [4, 397]; “Б’єшся, як птах у посуху літом” [4, 390]; “Люди милі мої, я ж люблю вас, як сонце ріку” [4, 389]; “падали бомби, як чорні коси” [4, 389]; “Сім дівчат оживають, кожна – як сопілочка” [4, 386] та ін. Ця група простих порівнянь є найчисельнішою в поетичному стилі А. Малишка.

Слід зауважити, що порівняння, утворені за допомогою сполучників нібито, начебто, гейби, буцім, не є характерними для ідіостилю А. Малишка-поета.

У поезії А. Малишка наявні різновиди безсполучникових порівнянь. У поодиноких випадках преставлені прості порівняння, утворені за допомогою предиката. Наприклад:

– за допомогою предиката *схожий*:

“Сама [мати. – О.Я.], у сяйві, *схожа* до зорі” [4, 358]; “Плета ж серце живе віками, На явір *схоже*, а не на камінь” [4, 339]; “...Горюче, вилите з бляшанки, і масло, *схоже* до ропи” [4, 205]; “І дні свої, що *схожі* до розп’ять” [4, 503]; “Широке небо, *схоже* до шинелі” [4, 511]; “Ти був *схожий* на бджолу-медовицю” [4, 536]; “Й тобі Заборгував, моя низенька хато, Що *схожа* на ведмедя в теплім хутрі, В заметах цвіту, снігу і життя” [4, 464];

– за допомогою предиката *подібний*:

“Як я любив жагу твого життя І слово справедливості палкої, Подібне грому крутому” [4, 450].

Порівняння з предикатом *нагадує* не є характерним для поетичного стилю А.Малишка.

Такий спосіб утворення простих безсполучникових порівнянь як опускання сполучникової компаративної зв’язки у поезії А. Малишка не належить до активних. Трапляються, зокрема, такі: “Друзі твої – братів одна сім’я” [4, 311]; “Та ворон – парус чорний в хмарі” [4, 179]; “Приїхали в огнистому морозі, Самі – огонь” [4, 65]; “Лягай, дорого, тут. Мені про все згадати... Що ти – літопис мій, життя і клич від хати” [4, 539]; “Вечір. Небо – бірюза” [4, 190].

У групі простих безсполучникових порівнянь найчисельнішими в поезії А. Малишка є порівняння в формі О. в. Наприклад, “І *веснянками* пісня тече...” [4, 233]; “*Тихим дзвоном* дзвенять мости, *Білим цвітом* летять листи” [4, 212]; “шукала тут земля і злата і впала *мертвою* на шлях” [4, 205]; “В полі вітром по траві – Зникли *даллю золотою*” [4, 138]; “І не хочу я *вітром* лягати під кінські копита, *Соловейком* співати на чорному горі твоїм” [4, 131]; “*тополею* в небо зросла” [4, 130]; “На сто літ *Пером* ти, земле, ляж на груди...” [4, 72]; “Ідуть літа, *Врожаєм* спіють думи наші щирі” [4, 43]; “Стань же, куле, нам *сестрою*” [4, 28]; “Снується *дивом* літечко зелене” [4, 547]; “Миле обличчя і досі сниться *Мрією, спогадом, сном золотим*” [4, 534]; “Пробивається голос твій – *травкою* в квітні” [4, 375]; “А серце б’є *луною*” [4, 305]; “Підійми моє серце з печалі, *Блискавками* до дна просвіти” [4, 266]; “Може стать мені *голубом* в літі?” [4, 266]; “Чи розлитися *синню-рікою*” [4, 266]; “І з’являється пісня *недочитаною сторінкою*” [4, 371] та ін.

Своєрідним бачиться хід авторської думки в розгорнутих порівняннях, у яких деталізація сприяє формуванню ширшого уявлення про образи, що порівнюються.

І вже тепер, як десь її заглежу,
Оту сльозу, то затремчу руками,
І сам не свій, і вся душа болить
І хмуриться, немов *тісна кутина*
У нашій хаті, де палає вогник
І клекотить картопля в казанку,
Присолена не сіллю, а сльозою
[4, 373].

Поет прагне відтворити почуття зболеної душі. Простежуються асоціативні зв’язки між поняттями: сльоза – душа – кутина в нашій [рідній. – О.Я.] хаті – вогник (як уособлення домашнього затишку) – картопля (самодостатність простого селянського харчу) – не сіль, а сльоза. Неназваною є лише категорія пам’яті, яка об’єднує всі ці поняття в кругообіг.

Естетичні та чуттєві враження об'єднують складові образу осіннього вечора в поезії із циклу “Сонети вечорів”, де постає “розвинений змісл запаху і його літературне визискання” (І. Франко) [8, 80].

Ті вечори осінні – як напій,
Що пахне ґрунтом, яблуком і гроном,
Жовтавим листям, паростнем червоним
І вересневим смутком, друже мій.

[4, 435].

А. Малишко, створюючи образ часу, викликає певний настрій. Невипадково поет, змальовуючи картину осіннього часу, відтворює тихий вечір; очевидно, автор прагне простежити відповідність між осінню як порою річного колообігу й вечером як часом доби. Яскравий чуттєвий образ напою, який потрапляє в новий ряд порівнянь, покликаний зримо представити запахіві, дотикові враження, зорові відчуття й відчуття спокою, задуми, достатку.

Пригадаємо, як І. Франко у трактаті “Із секретів поетичної творчості” проаналізував поезію Т. Шевченка, в якій змальований весняний вечір: “А погляньте, як описав Шевченко вечір в українському селі весною – на що вже мотив здібний до якого хочете кольористичного трактування!

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчати,
А матері вечерять ждуть.

І знов бачимо [...]: поет, коли береться малювати, то не чинить се виключно красками, фарбами, котрі у нього властиво є тільки словами, зчепленням таких і таких шелестів і гуків, але торкає різні наші змісли, викликає в душі образи різнородних вражень, але так, щоб вони тут же зливалися в одну органічну і гармонійну цілість. Ось у наведеном вище куплеті перший рядок торкає змісл зору, другий – слуху, третій – зору і дотику, четвертий – зору і слуху, а п'ятий – знов зору і дотику; спеціально

кольористичних акцентів нема зовсім, а проте цілість – український вечір – встає перед нашою уявою з усіма своїми кольорами, контурами і гуками як жива” [8, 101].

Таку ж “зримість, конкретність, відчутність світу – на дотик, на колір, на запах” [2, 12] і багатство зорових образів [2, 26] відзначала й Л. Дем’янівська в ранній поезії А. Малишка.

Примітно, що сам А. Малишко, аналізуючи поетичний доробок своїх попередників і сучасників, вмів віднайти ту визначальну рису, яка характеризує і манеру, і стиль, і метод. “Коли творчість старших майстрів можна порівнювати з мистецтвом, то Павло Тичина найближче стоїть до симфонічної музики, до її різногранних тембрів. Максим Рильський – до живопису м’якими тепло-земними кольорово-золотистими фарбами, Володимир Сосюра – до ніжної ліричної акварелі, а Микола Бажан – до монументальної суворості і об’ємної пластики” [4, 611]. Варте уваги міркування про збірку “Троянди й виноград” М. Рильського: “Поетові властиве тонке розуміння природи, він знає і любить її пахощі і кольори, звучання і цвітіння, але все це сприймає не як самоціль, не як пейзажні акварелі, а як ствердження труда і духовного світу людини через призму поетичної мислі” [4, 607].

Сповнена філософських спостережень глибока думка А. Малишка про єдність протилежностей: “Усе життя – як пісні передмова, Як мед гіркий, де слава та хула” [4, 492]. Порівняння розгортає висновки про плинність усього суцього:

В своїх добротах і широтах –
І тлінь, і попіл – не біда,
Так, як ріка на поворотах,
Де по каменю б’є вода...

[4, 478].

Емоційно-образною напругою вирізняються індивідуально-авторські порівняння, які відтворюють особистісне сприйняття світу, скажімо: “Бородаті

сніги проводжають останню метелицю, Так і ти проводжай те, що холодом
взятись хотіло...” [4, 383].

І хоча художній паралелізм “На калині цвіт Розквіта сто літ, Так моя
любов Розквітає знов” [4, 545] (який, безперечно, містить логічні зв’язки,
характерні й для порівняння) значною мірою нагадує фольклорну стилізацію, й
елемент суб’єктивного набуває об’єктивності, проте сила емоційного начала не
послаблюється. Як зауважувала М. Коцюбинська, “Багатство об’єктивних
якостей, рис, барв предмета в поезії прямо пов’язане з багатством суб’єктивних
проявів художника. Міра виразності образу і міра творчого самовиявлення
поета взаємопов’язані і взаємообумовлені. Чим багатші суб’єктивна уява та
інтелект художника, тим багатшою постає відображена ним об’єктивна
реальність” [3, 28].

Заперечні порівняння, які є характерними для творів усної народної
творчості, в поезії А. Малишка сповнені особливої експресії: “*Не руки – а
погнуті чорні віти, Не очі – а прозористі орбіти*” [4, 465]; “І в тяжкім вогні
[слово. – О.Я.] Воскресло знов. – *не квіткою, не маревом, А серцем стало, Й
випало мені!*” [4, 539]; “*Не потік – як буревій, Піднявши стяги малинові, Мої
живі і сивоброві, В братерській клятві, в добрій мові, Народе мій!*” [4, 240]; “І
стоїть він *не скелею, не обеліском, А живою книгою Прометей*” [4, 494]. У
прозовому пролозі до героїчної симфонії “Сини” (як визначає жанр автор)
заперечні порівняння водночас насажені експресією та ліризмом: “Що то
шумить за обрієм? *То не тополя в Трипіллі? Не волзька хвиля б’є в берег?* Ні! То
твій далекий голосок кличе мене додому. Ходи ж, моя молодосте, тихими
кроками, а я скажу слово про тебе” [4, 554].

Порівняння в поетичній палітрі А. Малишка спонукає до роздумів, веде у
світ авторських переживань, які надзвичайно органічно переплітаються з
відчуттями реципієнта. Словесні образи й паралелі, утворені порівняннями,
реалізуються в досконалій формі ритму, звукової тональності вірша. Відповідно
образно-емоційний вплив посилюється.

Порівняння в поезії А. Малишка засвідчують активний характер авторської думки, її динамічно напружений розвиток. Часто вона звернена до фольклорних витоків, то ж народнопоетичні образи є складовими багатьох тропів і, безперечно, порівнянь. Наприклад, “може стать мені голубом в літі?” [4, 266]; “І креміль стане калиною” [4, 481]; “– Стань же, куле, нам сестрою” [4, 28]; “тополею в небо зроста” [4, 130]; “І не хочу я вітром лягати під кінські копита, Соловейком співати на чорному горі твоїм” [4, 131]; “Білим цвітом летять листи” [4, 138]; “В полі вітром по траві – зникли...” [4, 138]. Як бачимо, в фольклорній традиції витримана й форма порівнянь (О.в.), і лексичне наповнення (голуб, калина, сестра, тополя, вітер, соловейко, білий цвіт). Направду, поет “зумів осягнути саму душу народної поезії, внутрішні закони її розвитку, і тому народнопісенна основа в його творчості – не стилізація, не орнаментика, то його власне поетичне мислення, органічна поетова образність, що зливається з художнім розливом образності народної” (О. Гончар) [1, 166].

Великою частотністю відзначаються в поезії А. Малишка порівняння, в яких ліричний суб’єкт зіставляється з об’єктом, названим словом на позначення родинних стосунків. Наприклад, “Така, як *мати*: в зморщечках суворих, В журбі невидній” [4, 358]; “Ти прости мені, як *добра мати*, Що вливає синові снаги. За мої гріхи...” [4, 323]; “І моя душа над ним тріпоче Так, як *мати над малим дитям*” [4, 304]; “Літо стоїть, Як *ласкавий батенько*” [4, 424]; “Ми тебе обороняли, *наче батька й матінку*” [4, 520]; “А вогник їм сяє, *мов спогад про сина*” [4, 362]; “земля, *рожева, мов дитя*” [4, 470]; “А сам біля неї, *немов дитя*, тремтиш, простягаєш малі рученята” [4, 208].

Зрима пластика й глибина образів досягається особливим характером взаємодії конкретних та абстрактних понять у структурі порівняння. Більшість абстрактних понять у поезії А. Малишка – це слова на позначення почуттів людини, складників її духовного та емоційного життя. Простежимо цю особливість у порівняннях: “Знову любов як веселочка чиста” [4, 326]; “Давні кохання, жіночі й дівочі, Тут, *наче строти*, посивілі в безсмерті” [4, 399];

“Вечорами... пахне... рум'яним дитинством, неначе весною навроченим” [4, 382]; “мисль ясна, мов плуг у волі” [4, 223].

Для увиразнення життєвості відчуттів і переживань абстрактне поняття наділяється якісною ознакою, яка розгортається в порівнянні: “сиза печаль, як птиця” [4, 254]. Конкретно-чуттєвого зображення А. Малишко досягає і за допомогою одночасного використання прямого й переносного значення дієслова, наприклад: “Ти б жила, й життя нова сторінка Вдарила б у серце, наче дзвін” [4, 217]. Гранично зримої пластики художній образ набуває при вживанні абстрактного іменника в складі метафори, що посилюється візуальним порівнянням: “Біля пшениці тебе посію, Неначе квітку блакитнозору, Моє кохання, мою надію” [4, 302].

У поетичному доробку А. Малишка трапляються твори, художній образ у яких розвивається у цілій низці порівнянь. Так змальований поетичний “Пейзаж”:

Вечорами видніє,
і місяць похож до скорини,
Вечорами ясніють
калюжисті аквамарини,
Пахне печеним хлібом,
і сіном, в калюжах розмоченим,
І рум'яним дитинством,
неначе весною навроченим;
Ген м'якішає обрій,
і ніби добрішають люди,
І малюють асфальти
невидані дивні етюди,
Снігурі затихають,
шукаючи іншу постелицю,
Бородаті сніги
проводжають останню метелицю.

Так і ти проводжай

те, що холодом взятись хотіло,

І випростуйсь у плечах,

як дуб, що випростує тіло,

Головою – у небо,

мов кроною під високостями,

Серце вкутавши в зелень

і руки розкинувши бростями!

[4, 382–383].

Як бачимо, пейзажна замальовка позбавлена чітких контурів, естетичний ефект досягається не стільки наявністю деталей, скільки відчуттям змін у природі, ще таких невиразних, але невідворотніх, причому передчуттям оновлення сповнений передусім світ людських взаємин. Порівняння посилюють відчуття таємничості (“неначе весною навроченим”) і нерозривного зв’язку людини та природи (“І випростуйсь у плечах, як дуб, що випростує тіло, Головою – у небо, мов кроною під високостями, Серце вкутавши в зелень і руки розкинувши бростями!”).

Порівняння в поезії “Любов” (цикл “Пісня Олександра Довженка”) покликане відтворити почуття братерської любові й духовної єдності О. Довженка й А. Малишка, – митців, чия доля переплелася. “Я глибоко уважав Олександра Довженка як художника и человека, – писав А. Малишко в “Автобиографии”. – У него было свое, только ему присущее виденье мира. Лирико-философские обобщения событий и явлений были изумительными, слово, казалось, всегда несло смысловое содержание больше того, которое ему предназначалось, слово жило, светилось огнем, то сурово-простое, то исполненное живого народного юмора” [4, 595].

Як я любив жагу твого життя

І слово справедливості палкої,

Подібне грому крутому!

Ти й сам

Весь був наструнчений, немов орган
Земних тяжінь тривоги і шукання,
А вся твоя незраджена любов
Ошпуйним вітром б'є мені у груди
І не дає заснути уночі;

Неначе батько кличе в путь-дорогу,
Немов тополі листям жебоняць,
Неначе чорнобривці за стіною
У пахощах, заткавши синій день,
Снують черлені квіти.

То любов

**Твоя, єдина до землі й людини,
Стоїть зі мною поруч, біля серця,
Довженкова, гаряча, іскрометна,
Вогнем і цвітом осяйнувши даль!**

[4, 450].

Широке поле асоціативних зв'язків, обумовлених численними порівняннями, творить неповторний образ письменника-гуманіста, правдолюбця. Весь вірш сприймається як синтез складових, об'єднаних певними смисловими акцентами різних видів порівнянь. Образ *слова справедливості палкої* уточнений простим порівнянням, яке додає виразності, чіткості, повноголосої сили. Ці якісні ознаки набувають розвитку в наступному образі, образі поета-громадянина, правдоборство якого постає “немов орган Земних тяжінь тривоги і шукання”. Справедливість поета, його “незраджена любов” нагадує всім про необхідність пошуку істини, утвердження правди, тому вона “Ошпуйним вітром б'є мені у груди І не дає заснути уночі”. Наступні ряди порівнянь покликані з'ясувати, чому ці правдоборчі тенденції є настільки близькими автору поезії. Образи з дитинства (батько, тополі, чорнобривці), які є не тільки категорією особистої пам'яті поета, вони зримо відтворюють чистоту джерел життєвих ідеалів. Третя

строфа твору побудована виключно на порівняннях, а остання, по суті, є другою частиною приєднального порівняння.

Отже, розвиток ліричного сюжету вірша значним чином розгортається, творячи завершений художній текст завдячуючи засобу порівняння.

Часто А. Малишко підбирає цілу низку порівнянь до одного образу, прагнучи відтворити багатство його потенціалу. Скажімо, “Заблагали озера. Закували зозулями, задзвеніли дубами, Білим клекотом сонця луги подніпрові...” [4, 468]; “Усе життя – як пісні передмова, Як мед гіркий, де слава та хула” [4, 492]; “Дивляться зорі з неба, немов замучених очі, Немов розстріляних очі біля кленових воріт” [4, 133].

Порівняння в поезії А. Малишка відображають ознаки його поетичного стилю – тонкий ліризм, зриму пластику слова, динамічність, відкритість образної системи.

1. Гончар О. Сурмач // Гончар О. Письменницькі роздуми. Літ.-крит. статті. – К.: Дніпро, 1980. – С. 164–169.
2. Дем’янівська Л.С. Андрій Малишко. Життя і творчість. – К.: Дніпро, 1985. – 207 с.
3. Коцюбинська М. Відтворення чи перетворення (до генези метафоричного образу) // Рад. літературознавство. – 1967. – № 1. – С. 25–33.
4. Малишко А.С. Поетичні твори. Літературно-критичні статті / Вступ. стаття О.В.Шпильової; Упоряд. і приміт. Н.М.Гаєвської. – К.: Наук. думка, 1988. – 736 с.
5. Рожило Л.П. Загальні основи лінгвістичного аналізу художнього твору // Укр. мова і літ. в шк. – 1978. – № 2. – С. 20–28.
6. Ткаченко А. Андрій Малишко // Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. – Кн. 2. Ч. 2: 1960–1990-ті роки: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1995. – С. 86–95.

7. Ткаченко А. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства). – К.: Правда Ярославичів, 1998. – 448 с.
8. Франко І. Із секретів поетичної творчості // Франко І. Зібр. творів: У 50 т. – Т. 31. Літературно-критичні праці (1897–1899). – К. : Наук. думка, 1981. – С. 45–119.